

*Evropský sociální fond
Praha & EÚ: Investujeme do vaší budoucnosti*

PRACOVNÍ PROGRAM PRO CHRÁNĚNÉ PRACOVÍŠTĚ a

NÁCVIK PRACOVNÍCH DOVEDNOSTÍ

V RÁMCI PROJEKTU CZ.2.17/2.1.00/35032 „Chráněné a integrační pracoviště ve VFN v Praze -
Kateřinská zahrada II“

I. CHRÁNĚNÉ DÍLNY

Teoretická východiska:

Předmětem rehabilitace jsou nejen deficity biologické, ale i osobní a sociální újmy jedince.

Rehabilitační péče v psychiatrii má před sebou mnohem složitější problematiku a úkoly než v ostatních lékařských oborech. Nejde zde o úplnou nebo částečnou obnovu narušených funkcí svalově kosterního systému, ale jedná se především o rehabilitaci narušené osobnosti nebo celého komplexu narušených funkcí psychiky (např. myšlení, jednání, emocionality atd.) a z toho plynoucích důsledků, t.j. rehabilitaci interpersonálních vztahů nemocného, přípravy jeho návratu do rodinného, pracovního a společenského prostředí v rámci možností daných povahou určitého psychického onemocnění. (Dobiáš, 1984)

V psychiatrii se rozlišuje ještě tzv. rehabilitace sociální, zaměřená k co nejlepšímu obnovení sociálních schopností nemocného. Sociální rehabilitace je zaměřena na posilu osobních kompetencí, schopností a dovedností člověka, aby mohl využívat běžné společenské zdroje a fungovat v přirozeném prostředí, zejména v oblasti zaměstnání a v návaznosti pak i ve všech dalších oblastech kulturního a společenského života.

*Evropský sociální fond
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti*

Psychosociální rehabilitace je široký rámec klinických, terapeutických i sociálních procesů s cílem zlepšení statutu, prostředí a dovedností nemocného člověka.

Psychosociální rehabilitace pro zjednodušení rozlišuje 8 domén života (a oblastí pro zvolení cílů rehabilitace. Jde o 4 domény osobní: zdraví, péče o sebe, smysl/ účel (života) a sociální vztahy a o 4 domény životní: bydlení, práce, učení/studium a volný čas.

Pracovní rehabilitace je souvislá činnost zaměřená na nalezení pracovního uplatnění nebo udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením

Práce je náplní každodenního života člověka. Mimo peněžní odměny má řadu dalších významů, např. užitečné a smysluplné trávení času, jasné členění denního programu, navázání kontaktů s jinými lidmi. Prostřednictvím práce člověk uspokojuje právě tak své materiální nároky, jako se realizuje a rozvíjí své tvořivé síly. Profesionální role je uznávanou sociální rolí. Zařazení a udržení se v práci je významným krokem "zpět do života".

U pacientů s onemocněním schizofrenního okruhu má pracovní začlenění významnou úlohu i z toho důvodu, že jsou u nich výrazně omezeny možnosti životní seberealizace, bývá ohrožena realizace partnerského vztahu i rodičovství. Práce se tak stává hlavní životní náplní.

Úspěšné zapojení do pracovní činnosti podporuje i náhled pacienta, schopnost adekvátního zhodnocení vlastních schopností a možností. Důležitá je oblast mezilidských vztahů, protože každá práce znamená také styk s lidmi. Nezřídka se nemocný setkává s předsudky, strachem a nejasnými obavami z možného nebezpečí ze strany pacienta, nevyjasněnou představou o tom, co od něho lze očekávat. To je spojeno s tendencí se od nemocného izolovat nebo naopak s nadměrnou péčí o jeho osobu. Na takovou situaci může pacient reagovat neadekvátně, což se samozřejmě obrací v jeho neprospěch. Pacient by potřeboval být na pracovišti obklopen lidmi, kteří mají porozumění pro jeho některé zvláštnosti projevující se v sociálních vztazích či v pracovním výkonu.

Cílová skupina:

Klienti Psychiatrické kliniky VFN se závažným duševním onemocněním v dlouhodobé ambulantní péči, ve stabilizovaném zdravotním stavu.

*Evropský sociální fond
Praha & EÚ: Investujeme do vaší budoucnosti*

Klienti, kteří mají možnost trvalejšího pracovního uplatnění pro zdravotně znevýhodněné osoby (invalidita II. a III. stupně), mají dohodu o pracovní činnosti, pracovní úvazek 4 hod./den.

Provoz:

Každý pracovní den, 8.30 – 12.30 hod., zajišťují souběžně 2 terapeuti.

Kapacita 12 pracovních míst.

Pracovní aktivity:

Dle týdenních programů, modifikace dle počasí, venkovní a vnitřní práce:

- Práce při údržbě a úpravě Kateřinské zahrady – sázení stromků, keřů, květin, úprava záhonů, zalévání, sekání trávy, hrabání listů, zametání cest, úklid sněhu atd.
- Práce ve skleníku – založení záhonů, setí semen, výsadba sazenic, pravidelné pletí a zalévání, v zimě likvidace zbytků vegetace, příprava záhonů na jarní práce
- Práce v dílně – montáž, opravy a renovace nábytku pro potřeby PK, výroba nástěnek, poliček, rámečků na obrazy atd., opravy a údržba zahradnického nářadí apod.
- Práce při údržbě objektu – pravidelný úklid, opravy zařízení a vybavení.

Klienti pracují pod dohledem terapeutů, současně při každé činnosti jsou cíleně, vedeni ke zlepšování praktických dovedností v používání nástrojů a nářadí.

Zdravotní stav zaměstnaných klientů je po celou dobu trvání projektu monitorován lékařem-psychoatrem (MUDr. Jana Poradovská).

Cíle:

- umožnit lidem s mentálním postižením pracovat za podmínek, které se co nejvíce podobají běžnému zaměstnání (pracovní smlouva, mzda, náhrady...);
- udržet a rozvíjet pracovní dovednosti;
- trénink pracovního režimu a práce v kolektivu s cílem zvýšit šanci klientů uplatnit se na trhu práce;

*Evropský sociální fond
Praha & EÚ: Investujeme do vaší budoucnosti*

- získávání nových dovedností, vědomostí a znalostí podporovat samostatnost a odpovědnost klientů za kvalitně odvedenou práci;
- trénink kognitivních i exekutivních funkcí;
- podpora sociálních kontaktů, vytržení ze sociální izolace;
- trénink sociálních dovedností potřebných v běžném životě;
- smysluplné využití volného času.

Pravidla etického chování terapeutů ve vztahu ke klientům:

- Při kontaktu s klienty terapeut dodržuje pravidla slušného chování a běžného společenského styku. Jedná s každým člověkem jako s celostní bytostí.
- Jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva klientů. Jedná s klienty vždy s úctou a respektem k jejich soukromí a individualitě.
- Individuálním přístupem vede klienty v rámci jejich možností k vědomí odpovědnosti sám za sebe.
- Přistupuje ke všem klientům bez předsudků a klienta považuje za sobě rovného. Ve vztahu ke klientům uplatňuje spravedlnost. Všem věnuje stejnou pozornost a potřebnou péči, bez ohledu na odlišnou rasu, etnickou příslušnost, náboženské vyznání, pohlaví, věk, handicap, sociální a finanční situaci.
- Dodržuje mlčenlivost o pacientových osobních záležitostech a skutečnostech. Nesmí mluvit o záležitostech klienta s nikým jiným, než s tím, kdo je spoluodpovědný za péči o něj. Osobní informace poskytuje jen se souhlasem pacienta a v rozsahu své profesní pravomoci.

Vlastnosti terapeuta

- Musí být bezúhonný, ukázněný, spolehlivý a zodpovědný.
- Musí mít schopnost empatie, předpokladem je i emoční vyrovnanost, pracovní stabilita a organizační schopnosti.
- Musí za všech okolností dodržovat profesionální a etické standardy.
- Spolupracuje s ostatními členy týmu, bere v potaz jejich příspěvky.

*Evropský sociální fond
Praha & EÚ: Investujeme do vaší budoucnosti*

Pedagogické a psychologické zásady:

- Vytvořit příjemné prostředí s přátelskou atmosférou.
- Vlídlost, trpělivost a empatie terapeutů – individuální přístup, přiměřená komunikace, vcítění se do pocitů klienta, respektování osobnosti a lidské důstojnosti klientů.
- Při práci uplatňovat názornost, postupovat od jednoduššího ke složitějšímu, postup práce dobře vysvětlit a přesvědčit se, že klient zadání pochopil, dodržovat zásady bezpečnosti práce.
- Pozitivní motivace (pochvala, ocenění).
- Podpora a pomoc při řešení individuálních problémů klientů.

Metody práce:

- komunikace – bezprostřední styk terapeuta s klienty, nedirektivní techniky – důvěra, empatie, autentický zájem, rozhovor standardizovaný – podle předem připravených a přesně formulovaných otázek – zpravidla na počátku spolupráce, seznámení se s klientem, jeho zájmy a zálibami, očekáváními, sdělení pravidel apod., rozhovor volný
- pozorování - sleduje člověka, jeho činnost, chování, projevy, verbální, neverbální, sociální i citové. Pozorování slouží k poznání osobnosti klienta, eventuálně poruch chování a představuje specifický příspěvek k zaměření výchovné nebo terapeutické činnosti.
- učení
 1. praktické učení - získávání vlastních zkušeností v dané činnosti, obvykle pod vedením zkušeného člověka.
 2. sociální učení - osvojování si komplexních způsobů chování a jednání přiměřených určité sociální situaci, učení sociální komunikaci, interakci a percepci, osvojují se sociální dovednosti, formují motivy a charakter. Ve stručnosti lze definovat jako: "učení žít mezi lidmi."

*Evropský sociální fond
Praha & EÚ: Investujeme do vaší budoucnosti*

Závěrem lze konstatovat, že význam psychociálního a psychoedukačního programu projektu „Kateřinská zahrada“ má nesporný vliv na adaptabilnější sociální fungování, možnou úzdravu či podíl v léčbě a na integraci pacientů do společnosti.

Výsledky Dotazníku spokojenosti a přínosu projektu „Kateřinská zahrada“ jsou přesvědčivé pro pozitivní hodnocení programu projektu. Pacienti oceňují, že získané dovednosti jim usnadňují fungování v praktickém životě. Významné je i to, že postupně posilují svoji sebedůvěru, sebevědomí a sebehodnocení. Učí se přiměřené zvládat dosažitelné cíle a překonávat životní těžkosti.

Za projektový tým:

Mgr. Stanislava Bačkovská, vedoucí programu

*Evropský sociální fond
Praha & EÚ: Investujeme do vaší budoucnosti*

Seznam použité literatury:

- Bačkovská, S.: Možnosti sociální rehabilitace v léčbě schizofrenie. Diplomová práce, Praha, Katedra sociální práce FF UK, 1997
- Baudiš, P., Pfeiffer, J.: Problémy pracovní rehabilitace psychotiků. In: Sborník referátů 15. symposia sociální psychiatrie. Kroměříž, 1987
- Dobiáš, J. a kol.: Psychiatrie. Praha, Avicenum, 1984
- Janík, A. a kol.: Psychiatrie. Praha, Avicenum, 1983
- Janík, A. a kol.: Veřejnost a duševně nemocný. Praha, Avicenum, 1987
- Jarolímek, M.: O lidech, kteří onemocněli schizofrenií. Praha, Pallata, 1996
- Kalina, K.: Jak žít s psychózou? Praha, Avicenum, 1987
- Mikula, V.: Pracovní a sociální rehabilitace psychotiků. In: Syřišťová, E. a kol.: Skupinová psychoterapie psychotiků a osob s těžším somatickým postižením. Praha, Avicenum, 1989
- Pfeiffer, J.: Rehabilitace. Léčebné, pracovní a sociální aspekty. Praha, SPN, 1982
- Pfeiffer, J.: Ergoterapie 2. Praha, Avicenum, 1990
- Řezáč, J.: Sociální psychologie. Brno, Paido, 1998
- Škoda, C.: Rehabilitace psychos. In: Skaličková, O. a kol.: Rehabilitace v psychiatrii. Praha, Avicenum, 1971
- Vágnerová, M.: Úvod do psychologie. Praha: Karolinum, 1997
- Zvolský, P.: Speciální psychiatrie. Praha, Karolinum, 1996